

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
АУДИТОРСЬКА ПАЛАТА УКРАЇНИ
ФЕДЕРАЦІЯ ПРОФЕСІЙНИХ БУХГАЛТЕРІВ ТА АУДИТОРІВ
УКРАЇНИ
ГРОМАДСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ «ПРОФЕСІЙНА ОРГАНІЗАЦІЯ
АУДИТОРІВ, БУХГАЛТЕРІВ ТА ВИКЛАДАЧІВ ОКД»
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВОДНОГО ГОСПОДАРСТВА ТА
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ
ЛЬВІВСЬКИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
МОЛДАВСЬКА ЕКОНОМІЧНА АКАДЕМІЯ
(м. Кишинів, Республіка Молдова)
АКАДЕМІЯ ПРИКЛАДНИХ НАУК ІМЕНІ СТЕФАНА БАТОРІЯ
(м. Скерневиці, Республіка Польща)
УНІВЕРСИТЕТ «UNIVERSITAT JAUME I»
(м. Кастельйон-де-ла-Плана, Іспанія)

Матеріали XIII Міжнародної науково-практичної конференції
«ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
АУДИТУ В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ»

22 травня 2025 р.

ОДЕСА 2025

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
АУДИТОРСЬКА ПАЛАТА УКРАЇНИ
ФЕДЕРАЦІЯ ПРОФЕСІЙНИХ БУХГАЛТЕРІВ ТА АУДИТОРІВ
УКРАЇНИ
ГРОМАДСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ «ПРОФЕСІЙНА ОРГАНІЗАЦІЯ
АУДИТОРІВ, БУХГАЛТЕРІВ ТА ВИКЛАДАЧІВ ОКД»
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВОДНОГО ГОСПОДАРСТВА ТА
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ
ЛЬВІВСЬКИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
МОЛДАВСЬКА ЕКОНОМІЧНА АКАДЕМІЯ
(м. Кишинів, Республіка Молдова)
АКАДЕМІЯ ПРИКЛАДНИХ НАУК ІМЕНІ СТЕФАНА БАТОРІА
(м. Скерневиці, Республіка Польща)
УНІВЕРСИТЕТ «UNIVERSITAT JAUME I»
(м. Кастельйон-де-ла-Плана, Іспанія)

Матеріали XIII Міжнародної науково-практичної конференції
«ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
АУДИТУ В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ»

22 травня 2025 р.

ОДЕСА 2025

УДК 657

ББК 65.052.2

О17

Відповідальні за випуск:

Голова оргкомітету конференції – **Ковальов Анатолій**, ректор ОНЕУ, д-р екон. наук, професор

Члени оргкомітету:

Артюх Оксана – професорка кафедри бухгалтерського обліку, аналізу та аудиту ОНЕУ, д-р екон. наук;

Белен Гілл де Абборноз Ногуер – професорка кафедри фінансів та бухгалтерського обліку Університету «Universitat Juame I» (Іспанія), д-р в бізнес адмініструванні;

Каменська Тетяна – голова Аудиторської палати України, д-р. екон. наук;

Кричун Петро – президент Федерації професійних бухгалтерів та аудиторів України, канд. екон. наук;

Кузіна Руслана – професорка кафедри бухгалтерського обліку, аналізу та аудиту ОНЕУ, д-р екон. наук;

Куцик Петро – ректор Львівського торговельно-економічного університету, д-р. екон. наук;

Лазарь Ліліана – доцент, завідувачка Департаменту бухгалтерського обліку, аудиту та економічного аналізу Молдавської економічної академії (Республіка Молдова), канд. екон. наук;

Левандовська Ханна – професор факультету економіки та менеджменту Академії прикладних наук імені Стефана Баторія (Республіка Польща), д-р екон. наук, координатор з академічної співпраці з країнами-партнерами Erasmus+;

Літвінов Олександр – проректор з наукової роботи ОНЕУ, д-р. екон. наук;

Лоханова Наталія – завідувачка кафедри бухгалтерського обліку, аналізу та аудиту ОНЕУ, д-р екон. наук;

Парфенюк Наталія – президент Громадської організації «Професійна організація аудиторів, бухгалтерів та викладачів ОКД», член Ради Аудиторської палати України, практикуючий аудитор, керуючий партнер АФ «ТЕО-АУДИТ»;

Позняковська Наталія – завідувачка кафедри обліку і аудиту Національного університету водного господарства та природокористування, канд. екон. наук;

Яцунська Олеся – ст. викладач кафедри бухгалтерського обліку, аналізу та аудиту ОНЕУ, канд. екон. наук.

Перспективи розвитку обліку, аналізу та аудиту в контексті євроінтеграції : матеріали XIII Міжнародної науково-практичної конференції. Одеса : ОНЕУ, 2025. 298 с.

За точність викладення матеріалу та достовірність наведених фактів, прізвищ, цитат відповідальність несуть автори.

©ОНЕУ, 2025

Рубітель Ольга. Ідентифікація подій і умов як стимул до шахрайства під час фінансового звітування	193
Сазін Дмитро. Звітування резидентів дія сіті та аудиторська практика	196
Сарахман Оксана, Шурпенкова Руслана. Оцінка ризиків у внутрішньому аудиті банку: підходи, фактори та сучасні інструменти	199
Селіванов Віталій. Аудит очима розробника програмного забезпечення: перші завдання з аудиту – залишки на початок періоду	202
Сидоренко Олександра, Артюх Оксана. Інформаційні технології у системі управління податковими ризиками	204
Сирцева Світлана, Крижова Вікторія. Екологічний DUE DILIGENCE як інструмент управління ризиками у системі інвестування	206
Стоєв Володимир. Проблеми обліку та аудиту окремих видів заборгованості	208
Суворов Олександр. Проблеми застосування ризик-орієнтованого підходу при організації та проведенні перевірок з контролю якості аудиторських послуг в Україні	210
Таратута Лілія. Ознаки шахрайства в практиці аудиту отримувачів	213
Татенко Мирослав. Аналітичні процедури аудиту зовнішньоекономічної діяльності сільськогосподарських підприємств	215
Татенко Назар. Аналітичні процедури аудиту оподаткування великих підприємств	217
Тенюх Зоряна. Штучний інтелект як інструмент підвищення якості обліку та аудиту в умовах євроінтеграції	219
Царенко Оксана. Щільність взаємозв'язків між стандартами аудиту для адаптивного реагування до ризиків шахрайства	222
Циганок Юрій. Міжнародні стандарти аудиту як квазі-джерело права у системі правового регулювання аудиторської діяльності в Україні	224
Швагер Андрій. Регулювання аудиту звітності зі сталого розвитку в контексті впровадження нових міжнародних стандартів	227
Шульга Світлана. Процедурне забезпечення фінансового моніторингу в аудиторській фірмі	229
Яцюк Олег, Кащена Наталія. Аудит ризиків зовнішньоекономічної діяльності підприємств: методи оцінки та управління	230

СЕКЦІЯ 3 НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ЕКОНОМІЧНОГО АНАЛІЗУ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Tusiachenko Darina, Chernyshova Liudmyla. The essence of economic analysis in the conditions of european integration during the period of martial state	234
Артюх Оксана, Андросова Марія. Еволюція судово-економічної експертизи в Україні	237
Баранова Кристина, Чернишова Людмила. Роль цифрових технологій у сучасному економічному аналізі	239
Бойко Руслан. Аналіз обсягів капітальних інвестицій у львівському регіоні	241
Воробець Євген. Моделі впровадження та структури стратегічного управлінського обліку логістичної діяльності підприємства	242
Гріщенко Ірина. Методика аналізу виробничих запасів на сільськогосподарських підприємствах	245
Грунковська Анна., Чернишова Людмила. Інноваційні підходи до аналізу фінансової стійкості підприємств	249
Жиляков Сергій. Удосконалення методологічних підходів до оцінки конкурентоспроможності підприємства через економічний аналіз в умовах VUCA-середовища	251

Артюх Оксана
д-р екон. наук, професор кафедри фінансів
Одеський національний економічний університет
м.Одеса, Україна

Андросова Марія
магістрант (здобувач вищої освіти)
ОП «Управління публічними фінансами»
Одеський національний економічний університет
м.Одеса, Україна

ЕВОЛЮЦІЯ СУДОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ В УКРАЇНІ

Судово-економічна експертиза — це одна з ключових форм використання спеціальних економічних знань у сфері правосуддя, яка забезпечує об'єктивність і доказовість під час розслідування господарських, фінансових та податкових правопорушень. Її актуальність зростає в умовах ускладнення економічних процесів, зростання кількості фінансових махінацій і запитів суспільства на прозорість бізнесу.

Історично потреба у фаховому дослідженні фінансової документації виникла ще задовго до формального визнання судово-економічної експертизи як окремого напрямку. Спочатку це була форма бухгалтерського контролю, що еволюціонувала разом із розвитком господарських відносин і системи обліку. Уже в середньовіччі з'явилися перші практики участі бухгалтерів у судових справах, а згодом — професійні експерти-обліковці, які виступали помічниками суду у встановленні істини в майнових спорах.

В Україні судово-економічна експертиза пройшла складний шлях становлення — від форм неформального ревізійного контролю до офіційного визнання експерта як суб'єкта судового процесу з визначеними правами, обов'язками та відповідальністю. Сьогодні вона охоплює не лише аналіз бухгалтерських документів і податкових звітів, а й складні фінансово-кредитні операції, трансфертне ціноутворення та оцінку збитків, завданих державі чи суб'єктам господарювання[1].

Вивчення еволюції судово-економічної експертизи дозволяє простежити зміну її функцій — від інструмента контролю до повноцінного процесуального доказу. Це важливо не лише для розуміння сучасної практики, а й для формування бачення подальшого розвитку: удосконалення методик, підвищення кваліфікації експертів, розширення законодавчого регулювання та впровадження новітніх технологій у процес експертного дослідження.

Судово-економічна експертиза як форма застосування спеціальних знань у сфері господарсько-правових відносин має глибоке історичне коріння та пройшла складний шлях розвитку. Її поява була зумовлена ускладненням господарської діяльності, необхідністю ведення точного обліку й забезпечення доказової бази в судових процесах, пов'язаних із майновими та податковими спорами.

Історично судово-економічна (судово-бухгалтерська) експертиза виникла з практичної необхідності допомоги правоохоронним органам у процесі розслідування справ, де фігурували господарські операції, бухгалтерський облік та економічні взаємозв'язки. Вона поступово трансформувалась із форми контролю — перевірки й фіксації порушень — у форму процесуального доказу, що потребує фахової інтерпретації даних бухгалтерської звітності. Історичний розвиток судово-економічної експертизи можна умовно поділити на чотири основні етапи:

- І етап — зародження судово-бухгалтерської експертизи як форми контролю в межах функцій бухгалтерського обліку. У цей період бухгалтерські знання застосовувалися для підтвердження достовірності облікових даних у господарських спорах.

- II етап (XIII–XVII ст.) — формування інституту експертів-бухгалтерів, які діяли при судових органах як незалежні фахівці. Вони надавали висновки щодо господарських операцій, аналізували фінансові документи й виступали в ролі довірених осіб суду.
- III етап (початок XX ст.) — розмежування функцій аудиту, ревізії та судової експертизи, що засвідчило становлення судово-економічної експертизи як самостійного напрямку фахової діяльності, із чітко окресленими об'єктами дослідження та завданнями.
- IV етап (з 60-х років XX ст. до сьогодення) — становлення судово-економічної експертизи як окремої наукової дисципліни. Відбувається систематизація методів, створення методичних рекомендацій, розвиток інституційної бази, формування правового поля та поява спеціалізованих науково-дослідних установ[2].

Із розвитком суспільства удосконалювався і бухгалтерський облік, який відіграє вирішальну роль у встановленні істини у господарських спорах. У середньовіччі сформувалась професія мандрівних писарів, які представляли інтереси феодалів у судових процесах, готуючи облікову документацію та звіти. Згодом з'явилась подвійна бухгалтерія, яка заклала основи сучасного бухгалтерського аналізу та експертного дослідження.

Вже у XIII столітті бухгалтери почали виступати у судах як експерти. Розмежовувалась роль експерта-збирача доказів (*in testes*) та експерта-помічника суду (*boni instructores judicis*), що свідчить про раннє усвідомлення важливості фахової експертної думки у прийнятті обґрунтованих судових рішень.

Сьогодні судово-економічна експертиза включає широкий спектр досліджень — від аналізу бухгалтерських документів до перевірки правомірності нарахування податків, оцінки збитків, виявлення фіктивних господарських операцій тощо. Зокрема, податкова експертиза стала одним із найважливіших напрямів. Вона необхідна у справах щодо ухилення від оподаткування, порушення правил обліку, неправомірного відображення податкового кредиту, а також при перевірці висновків податкових органів[3].

Проте ця галузь не позбавлена сучасних проблем. Однією з головних є відсутність уніфікованих методик для дослідження складних фінансово-господарських операцій.

Також спостерігається дефіцит висококваліфікованих експертів, особливо з досвідом у податковій сфері. У деяких судових процесах експертний висновок сприймається формально, що знижує ефективність судового розгляду. Крім того, низький рівень цифровізації експертного аналізу обмежує його гнучкість та швидкість, особливо при обробці великих обсягів даних.

У підсумку можна зробити висновок, що еволюція судово-економічної експертизи в Україні — це відображення глибших трансформацій у системі правосуддя та економічних відносин. Від інструмента контролю вона перетворилася на повноцінний інститут юридичної доказовості, що потребує подальшого вдосконалення. Перспективи її розвитку пов'язані з оновленням методичної бази, впровадженням цифрових технологій, підвищенням статусу експертів та зміцненням нормативно-правового забезпечення. Лише за таких умов судово-економічна експертиза зможе залишатися ефективним і незалежним інструментом забезпечення справедливості та законності в умовах складного економічного середовища.

Список використаних джерел

1. Олійник Л.Г. Судово-бухгалтерська експертиза: сучасний стан та перспектива розвитку : Вісник Хмельницького національного університету, серія «Економічні науки»: 2014. 233-237с.
2. Історія розвитку судово-бухгалтерської експертизи. Коментар. *Меґо-Інфо* - Юридичний портал України №1, Коментар ЦПК, КПК, КУПАП, ККУ, ЦК. URL: <http://mego.info/історія-розвитку-судово-бухгалтерської-експертизи> (дата звернення: 20.05.2025).
3. Дікань Л.В., Понікаров В.Д., Кожушко О.В. Судово-економічна експертиза: навч. посіб. Харків: ХНЕУ, 2014. 431 с